

Interview op 6 Augustus 2014 met Jan Weststrate (1940)

Door Josje Goustra & Ilja Kamerling

J; Zou u kunnen vertellen wat uw ouders deden toen u jong was.

W; Ah ja, m'n moeder deed niet anders dan het huishouden. Met 11 kinderen in het gezin, dan komt er weinig anders kijken. En m'n vader was, die heb ik meegemaakt als , vertegenwoordiger, bij z'n broer in verpakkingsmateriaal. Dat was toen destijds nog papieren zakken en dat soort gedoe. Dan moest 'ie op de fiets van hier tot aan Goeree Overflakkee toe.

Helaas is m'n vader, is die geëindigd , ja is die met de ramp in de bouw gegaan, als opperman, daar is die lang gebleven, totdat 'ie op het laatst nog in de mosselsector is gaan werken, daarna is tie alsnog een keer terug naar de bouw gegaan en daar is tie ook geëindigd.

J; Zou u kunnen beschrijven over uw , wat in uw jeugd uw relatie was met het kanaal, de sluis en parlevinkers?

W; Ja uh het kanaal was voor iedereen het toevluchtsoord eigenlijk daar ging je naartoe, als je een rondje ging lopen dan ging je naar de sluisen, maar dan was 't altijd drukte en gedoe. Het was natuurlijk een machtig druk bevaren kanaal in die tijd, dus er was altijd wat te beleven. Vooral als er dan een dag storm geweest was of , dan was het een behoorlijk overspannen toestand altijd, want de schippers hadden altijd de naam dat ze zo verdraagzaam en behulpzaam waren naar elkaar toe, behalve als ze twee dagen stil moesten liggen, [gelach] dan was niet, dan was het wel anders hoor. Dan zouden ze mekaar bijna de grond in gevaren hebben om aan de beurt te komen.. Maar voor de rest, ja. Dat was toch wel een aparte gemeenschap, die schippers, hoor, want je had wel de natte en de droge kant van het dorp. Niet dat er wat zat of zo, maar die van de sluis die wisten nauwelijks wat er op de rest van het dorp leefde, of speelde of wat dan ook.

.....

J; Ja en, daar zat u wel op school, neem ik aan, met schipperskinderen in de klas. Of kinderen van parlevinkers.

W; Nee, nee bijna niet, want toen was de schippersschool, die was er al.

Ik zal niet zeggen dat er geen enkele was, want er waren er waren er wel eens een enkeling die dan bij een burgergezin waren, waren ook jongens, en dan kon het wel eens gebeuren, maar dat was toch uiterst zeldzaam hoor. Op de schippersschool was natuurlijk alles veel meer gepropt in korte tijd, in vier jaar tijd was dus die lagere school gepropt. Die hadden zaterdags en al ook school, en dat hadden wij natuurlijk ook niet, het was bij ons om half 4 klaar maar bij hen was het altijd langer, langere dagen en langere weken, dus zodoende.

J; en, had u ook, toen u klein was, vriendjes die parlevinkerskinderen waren of schipperskinderen of niet?

W; Nou van de parlevinkers wel ja. Ja de eerste naam die op m'n lijst staat, dat was Piet Paauwe. Enne, ja ik zat nog op de lagere school en toen zei die, ga je, 'ga je mee een dag kamperen'. En ik

wist niet wat me overkwam eigenlijk, het was Piet Paauwe, maar voor de rest kende ik hem niet. 'Ja m'n nichtje gaat ook mee', en ik heb dat nooit vergeten want tussen de middag zouden we dan eten in de tent en ze deden de boterhammetjes voor de dag halen, en ik ben gillend de tent uit gegaan, want allebei hadden ze gebakken vis, en ik ben als allergisch voor vis.

[gelach]

Ja ja, ik dacht van wat overkomt mij nou, bij twee mensen te gast zijn, en allebei eten ze vis.

J; Merkte u misschien iets van een rivaliteit tussen de dorpskinderen en de parlevinkerskinderen?

W; Nee, nee niks, niks, niks. Alleen de echte parlevinkers, die kwamen echt niet verder dan de kanaaldijk. Die woonden ook, ja vrij kort aan het kanaal dan. En aan de andere kant van 't dorp daar was geen parlevinker hoor, echt niet. Nee, want dat was ook niet interessant natuurlijk, als je nou je winkel aan die kant van het dorp had. Die moesten dan eerst naar de sluis, gaan vragen aan de schippers van wat moet je, en een lijstje maken, terug naar huis en dan, nee alle parlevinkers zaten op, op en langs de kanaalweg. Of op het kanaal zelf, winkelschepen. Dan had je gewoon twee winkelschepen in die tijd. Bewoonde winkelschepen dus.

J; wat deed u eigenlijk na school, ging u dan ook gewoon naar het kanaal om te zwemmen, of niet te zwemmen en met uw parlevinkersvrienden spelen.

W; ja, dat was boven aan 't kanaal. De Wilhelminastraat, die rijdt recht op de dijk aan hèn, daar was van onder, bij dat Hotel Smits, tegen het tuintje was een verzamelplaats van jongelui, en boven op de dijk. Dat was zaterdag 's avond het verzamelpunt eigenlijk.

Toen was zaterdag nog de dag van het uitgaan hèn. En zij die op Wemeldinge bleven, die verzamelden daar eigenlijk. Eerst een tijdje tegen die tuin aan weet je wel en van die dijk af dan hèn, want toen had je daar, echt voor de Wilhelminastraat, had je nog een trap. Die lag recht voor de Wilhelminastraat, en daar zat je dan ook nog, met groepen jongens te, ouwehoeren was 't dan eigenlijk.

J; als we het dan toch over ouwehoeren hebben, waren ook best veel kroegjes hier in Wemeldinge?

W; nee, niet veel, nee dan moet je niet vergelijken met Hansweert, want in Hansweert waren het er tien of zo. Maar in mijn tijd waren er dus, Hotel Smits, Hotel Smits was ook gewoon een café trouwens. Maar de meeste kwajongens die kwamen daar niet. En dan had je Jan Verschuren, dat was trouwens ook weer een olieboer op de sluis en een bunker station. En dan moe Lene Soenkes zeiden we altijd. Ja, ze heette waarschijnlijk Lena en ze was moeder dus het was moe Lene. Haha, ik denk dat daar de naam vandaan kwam en dat was dan ook een cafeetje.

I; en waar ging u zelf meestal heen?

W; ik ging bijna altijd, bijna altijd naar Jan verschuren in het begin was dat altijd zo'n beetje de eerste aanloopkroeg waar je dan naar de kroeg ging. Later kwam je in 't cafe van Sonke kwam de familie van Veen en toen ging toch de jongere garde daar meer naar toe, dat was toch een beetje, die hadden zelf ook kinders in onze leeftijd, dus dat trok dan wel een beetje aan. En dan Hotel Smits, want daar kwam ik toch met enige regelmaat wel, en daar waren altijd wel een paar ouderen waar je lekker mee kon donderjagen en opscheppen en dus wedstrijdjes spelen en gokwedstrijden enzo, en ja, en dat was dan voor rondjes dan hèn. Een oudere man die was ook als bevrachter op het kanaal

aanwezig zeg maar, die man kon je kennen, als je dan een halve sigaar van voren zag zeg maar en dan de rest was pruim tabak, en daar kon je altijd zo iets mee doen. Want ja, en je was aan 't biljarten of je was aan 't kijken en dan zei je, gotsjonge jonge kobus, wat doe je nou hè, we doen, wie doet er zo'n bal nou zo in weet je wel. Straks spelen wij tegen mekaar, hij kon er makkelijk zestig, zeventig, tachtig maken, en ik kon er alleen maar van dromen van zoiets. En dan speelde je, ik noem maar wat, 25 om 75 of zo, en als je dan won ja..

I; dan had je het goed voor elkaar.

W; ja en ander, dan doen we 't nog een keer.

Na de basisschool doet Jan de ambachtsschool in Goes om timmerman te worden.

W; Ruim twintig jaar ben ik timmerman geweest en daarna ben ik in eerste instantie beheerder van een sportschool in Kapelle geworden en daarna is dat samengevoegd met het zwembad van Kapelle, het zembad was al, maar het was elders en het was een buitenbadje en toen had je ook maar een heel klein binnenbadje, dat is toen gesloten, onder redelijk wat protest in Wemeldinge, het was het eerste binnenzwembad in Zeeland geloof ik maar dat moest natuurlijk naar Kapelle toe, dat kan de gemeente en dat gebeurde gewoon zo, en toen werd dat samengevoegd, en toen werd ik de chef van het zwembad die was er dus al en ik werd dus later chef van het complex.

W; ik had ook, pak 'm beet acht, ja, acht à tien jaar op de sluis gewerkt, maar dan zat ik ook nog regelmatig op Hansweert, want dat hoorde er ook bij, zelfs de veerhaven aan Kruiningen daar had ik gezeten nog. En met uitval, dat gebeurde nog wel eens, als er iets bijzonders was dan naar de brug in Middelburg. De stationsbrug. Maar dat was uitzonderlijk hoor. Maar dat zijn dus de jaren dat ik op Wemeldinge gewerkt heb, hier gewerkt heb dat waren de jaren bij de firma den Ekster voor de Rijkswaterstaat dus.

I; En toen u dan vooral hier als timmerman werkte, was dat dan vooral aan de sluis zelfs of ook op de schepen?

W; Toen ik solliciteerde bij de firma den Ekster, ik wist dus dat er een vacature was als timmerman, toen zei die, 'je kan komen op een voorwaarde, je moet eerst drie maanden mee op de bak'. Nou dat was voor mij redelijk Russisch, 'mee op de bak'. Wat is nou op de bak? Dus ik zei, 'wat houdt dat in? Nou zei die 'dat zijn de werken aan de steigers, en dukdalf, dat zijn die waar de schepen aan aanleggen, en sluisdeuren, alles wat met hout te maken heeft dan. Dat moet je eerst drie maanden doen, dat is de verplichting die we stellen', want een van de mannen van de bak, die had z'n been gebroken of zo, die zat in de revalidatie nog. En daarna had ik echt, ja, op Wemeldinge deed ik alles hoor, op Hansweert deed ik alleen maar timmeren. Aan die woningen, ik weet niet, toen had je daar die rijkswoningen nog, waar je nog wel eens van ziet, als je foto's ziet van het oude Hansweert, daar achter de sluis, had je zo'n halve sterkte aan woningen he. En dan die hoge huizen daar woonde directie, in die rijkswoningen dus hè.

I; en vooral met uw werk bij de sluis dan, denk ik dat u veel naast sluiswachters en parlevinkers en zo werkte?

W; ja, maar ik kende ze allemaal natuurlijk ...en daar waren ook parlevinkers trouwens, en de voetballers die ertussen zaten. Maar ja, wat deed een Parlevinker, die keek en stond daar, en ik zal zeggen hoe 't dan gezegd werd. 'Gotverdomme, staan ze alweer'. [gelach] Dat ze zelf stonden te kijken dat telde niet mee blijkbaar, maar dat die ambtenaar, of die timmerman, geeft niet wat, net stond te kijken toen zij keken, ja...Maar dat is altijd al zo geweest, de strijd tussen ambtenaren en andere burgers. Ja ja, dat was ook wel het leuke ervan hoor. Want ik ben nogal een rotzak wat dat betreft, en dan riep ik 'hé Jan, wat had je, ik had nog wel eens geteld, hoe dikwijls wij langsgesproken zijn, jij werkt nooit.' 'Jawel Gotverde...' Ja, dat vind ik prachtig hè.

I; leuk leuk, ja uhm u zegt er was een concurrentie, ja uhm

J; vriendschappelijke concurrentie..

I; ja, uhm tussen ambtenaren en burgers, was er zo ook concurrentie tussen mensen die op de sluis en mensen die op het dorp werkten?

W; Nee, nee, want het merkwaardige was weer, op de sluis had je een vereniging, Denzo heette die, wat betekent denzo; D-E-N-Z-O, wat dat betekende weet ik niet, had ik ook niet nagevraagd hoor trouwens. Maar daar zat alles bij elkaar, daar zat zowel het sluispersoneel als de parlevinkers. De parlevinkers die hielden zo het hele zaakje stand financieel natuurlijk. Maar dat is dan... Maar dat soort clubjes, dat er toch altijd graag een meer wil geven dan de ander. Dus dan als jij een tientje gaf, dan gaf ik er vijftien, en dan de volgende, ja vijftien, nee dat zal niet zijn he, dus verander dat maar naar zeventien en een half. Zo, ja zo ging dat gewoon. Maar die denzo dat was gewoon een sterke club vanwege de parlevinkers.

W; dat was de natte club eigenlijk van het dorp. De enige, die van het dorp zelf was, dat was m'n broer ... want die werkte destijds bij een constructiebedrijf, en dat constructiebedrijf stond op de nieuwe dijk, en dat deed ook veel scheepswerk. Geen werf of zo, ze konden alleen aan boord komen om te helpen, want anders moest je je eigen werf klaar maken, dat wel. Maar die deden dus eigenlijk vrij veel, nou ja vrij veel...

W; de zaak dreef er eigenlijk een beetje op dat scheepswerk hoor, want er waren toch twee à drie man van de vijf continu op de schepen bezig.

J; ik had ook nog een vraag, een klein vraagje, haha, u zei het net ook al een beetje, U was trots op dat u die sluis had, dat drukt bevaren kanaal in ieder geval van europa, kon u er ook veel van merken dat veel van de schippers ook internationaal waren?

W; jaa, het was echt een doorgaand kanaal natuurlijk, maar ja, nationaal dan was er niet zoveel meer aan achter Hansweert natuurlijk, een beetje nog bij Terneuzen en Gent daar zo.

J; en welke, welke nationaliteiten kwamen er het meest voorbij?

W; Belgen, Belgen wel en Duitsers, die ook vrij veel. Want Polen en zo die zag je in die tijd hier nog niet varen hoor, of dan was dat een enkeling of zo, als er hier een pool vaarde, ja dan ging je eigenlijk kijken. Bij wijze van spreken dan.

I; en Fransen? En Engelsen?

W; Fransen ook, Engelsen niet. Engelsen zijn er voor zo ver ik weet niet ge.. nou ja misschien was er soms een enkeling, maar dan was die van de oorlog blijven hangen anders zou ik het niet weten.

J; Ik ben ook ergens Zwitsers tegen gekomen.

W; Ja, Zwitsers kwam je ook wel tegen, maar ik geloof dat dat een speciale was, met hoofdzaak tankers waren hoor, die Zwitsers. En dat kan ook nog wel kloppen een beetje hoor, met de gedachte, want die Zwitsers hadden natuurlijk niet zoveel directe aanvoer van olie enzo he dat kwam in de havens daar kwam dat binnen. En dat werd dan vanuit Rotterdam dan doorgepushed, verder het vaste land van Europa in.

I; weet u hoe de communicatie dan ging tussen de mensen van de schepen, welke taal werd er dan gesproken op de sluis?

W; dan weet ik een ding zeker, van de toenmalige parlevinkers, als er dan veertig man liepen, dat er echt nog geen vijf waren die Frans spraken.

I; Nee?

W; Nee nee, ik geloof niet dat het er een was, nee hoor, maar ja, een beetje gebaren taal en al, met handen en voeten.

I; En was dat meer met Duits en Engels dat dat wel?

W; Duits, Duits dat praat wat makkelijker dikwijls he

I; jaja, dat is ook wat makkelijker naar het Nederlands toe te denken,

W; de Engelsen waren er natuurlijk niet zo hè, maar Duits en Belgisch, ja de Belgen van deze kant die spraken natuurlijk Vlaams, ja en ja, dat spraken wij ook wel. Wat dat betreft, ik heb we eens een Belgische mevrouw horen vloeken, dat was duidelijk Nederlands hoor. [gelach] ja de slager had wat afgeleverd en dat was, ja het ging allemaal een beetje op het randje van het kantje, ja en dat was, het geld ging in 't mandje mee naar boven, ja de slager had even een mandje laten zakken, de boot lag al vol aan te draaien. Nou ja, de motor dan, ze lagen nog tegen de wal aan met de kop. En dat vrouwtje haalt dat vlees uit 't mandje, geld erin, mandje naar boven, en ondertussen staat ze zo dat zakje vlees open te doen of dat pakje vlees en ineens hoor ik 'GODNONDEJU, wat haje nou godnondeju geleverd'. Ooowhooo, ja maar het is toch een mooi stukje vlees mevrouw. Mevrouwke nou toch, das toch een mooi stukje vlees. Kijken of de vissen het vreten.